

ПАВОЛ ЯНИК ТЕАТЪР ЖИВОТ

ИК БЕЗСМЪРТНИ МИСЛИ
LIVING THOUGHTS LIBRARY
София, 2003

*Книгата се издава с финансовата подкрепа на
SLOLIA,
Литературен информационен център,
Братислава, Словакия*

© Павол Яник, автор

© ВЪТЪ РАКОВСКИ, ПРЕБОДАЧ

© КОНСТАДИНКА МИЛАДИНОВА, ХУДОЖНИК

ISBN 954-90168-4-6

ПАВОЛ ЯНИК

ТЕАТЪР ЖИВОТ
СТИХОВЕ

Преведе от словашки ВЪТЪО РАКОВСКИ

ИК БЕЗСМЪРТНИ МИСЛИ
LIVING THOUGHTS LIBRARY
София, 2003

КОНЦЕРТ

Не се плаши от внезапното изохкване на оркестъра!
Тоба още не значи, че диригентът
е забелязал ръката ми на твойто коляно.
Позволи ми да те целуна.

Нали полът те възбужда само толкова,
колкото музиката ръкоплясканията.

НА ЛИНИЯТА МЪЖ – ЖЕНА И ОБРАТНО

Изплъзваш ми се като дъх.
Във ужас наблюдавам
как драсваш с крак
и как запалваш роклята копринена.

Горящо и пламтящо, а може би обратно
обръщам се към огъня
и ти не можеше това да премълчиш.

Поисках най-същественото – да съобщя
на всичките минаващи случайно,
на всичките прелитащи случайно самолети.

Кой при тези обстоятелства
не би объркал всичко?

НОЩНА ВРЪЗКА

Прекланям се пред усмивките
на восъчните фигури
и на алкохолиците.

Пред тяхната вяра.
Пред тяхното смирение.
Пред тяхната точност.
Пред непогрешимата мъдрост
на институциите при нормализацията.

Прекланям се
пред тапицираните им души,
изпълнени със слънце и брокати.

Отговорността и правомощията им
превишава
цените на таксиметрите и на вината.

Навява ужас лекомислието само,
с което те дочуват оня тежък дъх
на тролейбусите последни.

ЖРЕБИЙ СРЕЩУ ПРАВДОПОДОБНОСТТА

Спря на границите между цветовете.

И между тези две възможности
на нощта и на деня
ти избираш мене.

Безсъмнено правилно съвсем.
Нали скръбта не ти подхожда.

А днес това е странна мода.

ЛЯТО

Слънцето изпочули стъклата ни.
От улицата напират песен.

На целофаненото небе –
сблъсък на пара.

Несигурни вести се разпространяват
за вятъра.

Дърветата първи започват
да си говорят за нас.

МИГ ПРЕДИ ДОКОСВАНЕ

Въздухът се вцепени.
Като в илюстриран седмичник
прелиствам страници в очите ти.

Да чуваш тишината
как крачи с пантофки нови
да заглуши бръмчащите пчели.
С криле ни заговаря настойчиво някой.

Виждала си, казват,
падащи горящи птици от небето!

А на дъното на твоите гърди
всъщност нещо непрестанно шумоли.

ОТ СВОЯ КРАЙ

Иде пролет.
В празните басейни
си лягат леки дъждове.

Някои хора остават забравени
в зимните си палта.

НА ТЕБЕ

От ухания произхождат.
Цвят прегънат.
Вдишвам те като дим издигащ се.

Обитаваш свода звезден,
циферблата на дигиталните часовници.

По-бързо и от Слънцето
зашеметяваш ме с надежди.

О, главата ме боли от тебе.
Бъркам те със музиката и до днес.

ОТВЛИЧАНЕ

Чувствам движението на твоите мигли.
Светлини се въртят зад хоризонта им.
Променяш се постоянно –
заедно със сумрака влизаш
в нажежения полюс.

Треската на дозряващите градини!
Твоят ароматен дъх на ябълка.

Вятърът в твоите коси
ме пленява.

VIVACE MA NON SOLTANTO COSI

Скачаш на бос крак
от звездичка на звездичка.
И след всяка чувам звън
от целувка на кристални чаши.

Хилядите ти лица
се пързаят с кънки
по замръзналите езера.

С ключ цигулков те отварям.
Търся лък
за еластичността ти подходящ.

В тебе дълбоко
вместо струни
аз сълза напипвам.

НАМЕСА

Застане ли въздухът
съвсем пред лицето ти
да контролира белите ти дробове,
заговори ли ти Слънцето
с договорения таен език,
чак тогава ще ти стане ясно.

Хоризонта можеш да прекосиш,
мислейки си нещо съвсем друго.

Планинските масиви ще оголват
бетонните конструкции на върховете си.
Централа телефонни ще дрънчат в дърветата.

Но ти звучиш с октава по-високо.

Единствена стая
чертае леко със зелена светлина небето.

Така те зная открай време
и дъха си настройвам все по твоя дъх.

ПИАНО

Когато ще имаме и двамата ключ
от този дом,
ще преместя част от градината
на втория етаж.

Ще дойда някой ден и лично.

Чист
і грижливо избръснат
да послушам домашни концерти.

Наистина ще дойда,
тромав като пиано и винаги
точно като него добро акордиран.

ВЕДНЪЖ

Искахме да обърнем
киното,
да наклоним голямата зала
и да си легнем
на сребърното платно.

Сякаш нямаше къде да се денем.

С ПОЗВОЛЕНИЕ

Страхувам се, че ще се срещна пак
сам със себе си някога.
Съвсем случайно ще се докосна.

Сигурно няма да забравя да се извиня.
(Интелигентен млад мъж съм.
Имам си свои принципи
и добро възпитание.
Говоря френски и...)
Сигурно няма да забравя да се извиня.

Страхувам се, че ще се срещнем пак.

Ще бъде съвсем случайна среща,
която не се забравя,
защото нито за миг не ще я запомним.

НАТЮРМОРТ В ПЕПЕЛНИК

Пак стъкло
ми блесна в гърлото.

Благородни мъдроглави.
Вместо вас бутилката със
всичко ще се справи.
Тънка балерина.
Нейни сме. А тя е ничия.

СЪПРУЖЕСТВО

Бяхме заедно двамата
и остана зад нас
само неопределен брой разсъмвания
и свечерявания.

Оттогава блуждая сред душите на непоявилите се неща,
в които редовно се спъвам.

Всеки ден те виждам да прецъфтяваш
в прегръдката на тревите.

И ме завладява страхът
от свободно движещите се животни.

Всеки ден те слагам в очите си
като детска рисунка
и притаявам дъх.

СЛОВО

В началото бе словото.

И това слово
било на хартия.

Нечуто.

Слово, което можеш да скриеш
с длан

или с други непрозрачни неща.

Слово, което можеш да затрупаш
или да смачкаш.

Слово, което чака,
докато някой го забележи.

Слово, което страда
от чувство за малоценност.

Слово, което не можеш да отблъснеш
с една дума:

слово

на хартия,

марак и в началото,

което значи първо.

Всъщност само изписаната сянка

на словото,

единственото нещо,

в което тялото и душата са заедно.

БЕЗ ДУМИ

Делят ни само три гласни
в края на твоето презиме.

А какво съвършено съответствие
можеше да се получи,
ако не бяха тези две срички,
какво съзвучие,
ако я нямаше тази човешка реч,
която ни разбира
и затова ни оставя насаме
без думи.

На пръв поглед
достатъчно разбиращи се.

ЛОШ НАВИК

Всеки ден
ходя на работа
заради жена ми Олга,
за да има пари за покупки.

Трябва да се старая.
Наближава краят на седмицата
и децата ще искат и в неделя да ядат.
Още не сме успели
да ги отучим от този лош навик.

САМО ЗА ТЕБЕ

Само за тебе
нощем остъклявам
в черно светещото небе.

Само за тебе
по едно и също време
паля лунатичните птици.

Само за тебе
спускам тогава
от висината блестящите души на асрите.

Само за тебе
запалвам с нощния вятър
книжните космически кораби.

Само за тебе
по тъмно слушам
търпеливо сантименталните речи
на овощните дървета.

Само за тебе
напук на това съм
като всеки друг.

ПРЕЖДЕВРЕМЕННО

Сякаш на обед
точно по пътното разписание
загубих памет.

Така проникновено и недвусмислено сам.

Разтърства зимата изпразненото пространство
като малко земетресение.

Изпод земята избухват ухания,
с които опъваш все по-тънката струна.

Когато се скъса,
ще пукне пролет в целия край.

НА МАСАТА

Лазарет от полски цветя
във вазата.
Толкова белота,
че чак кръвта във жилите застива.
Тъй заедно увяхваме,
откъснати
от живота.

РАЗСЪМВАНЕ

Излизаш иззад хоризонта
безогледно към тъмнината
и равнодушно към доизгасващите сънища.

Проникваш в тишината
сдържано
като най-отдалечената гръмотевица.
Чува се вече как биеш в камбаните
неподвижни.
Светиш винаги еднакво смайващо.

Мъглите, вглъбени в себе си, се колебаят,
невярващи нито на земята, нито на небето.

Сътворението губи ума и дума,
помръдва нямо устни,
изплашено от това, че думите се връщат обратно
навътре,
кръвта да прояснят,
за да болят,
за да са съвсем неразбираеми,
вече нито писъци, нито шум.

Така природата те повтаря
вечно отново
не съвсем и недостатъчно
въодушевена от тебе,
измамена от себе си,
напомня течение и въртене в кръг.

Проявявам своите портрети
един след друг,
с равномерните си движения
времето придвижвам.

ДОМ

Токът

иде при нас от стените,
като светло петно върху рентгенова снимка.

Водата

напомня началото на света,
първия фонтан от детството
в парка лечебните извори,
които сме виждали за първи път.

Газът –

това топло усещане във дома
до късно нощем,
ни осветява в синьо.

ВЪРТЕНЕ В КРЪГ

Равномерно и бързо
винаги в кръг
сам със себе си сънува.
Той. Непоносимият стар вентилатор.

Свят му се вие
от дъха на алкохолиците.
Представя си, че е хеликоптер.
Все се върти.
Наблюдава.
Вижда и чува.
Знае повече от всички останали.

С грохот
взема думата безцеремонно
с речника на кафеджийски трибун.

На техническия музей принадлежи отдавна,
но засега попадна само в литературата.

ОГЛЕДАЛО В КРАЯ НА ЛЯТОТО

I.

На крачка си
от тринайсетцифрения телефонен номер,
там нейде на терасата
на белия крайбрежен дом,
до тъмно обгорен
високо над повърхността
на осияните води.

Сънувам те
девета вече нощ,
загадъчна, подобно огледало
в самия край на лятото.

И включavam телевизора си
с надеждата всеки ден,
че ще те видя миг поне.
Следя подробно
всички новини в света
и не преставам да очаквам.

Концерти и галерии обхождам,
но никъде те няма.
Дори и в библиотеките
са те поставили
във недостъпни фондове.

Това е също частта
на редките неща.

II.

На крачка си
от тринайсетцифрения телефонен номер,
на края на терасата
на белия крайбрежен дом,
опалена до тъмно

високо над повърхността
там над лазурните води.

Сънувам те
под дишането равномерно
на чакащи деца
и еднообразното бръмчене на
автоматичната пералня,
в която пак усилено
домашното море се пени.

Така заспивам
с вяра в слънчевия ден
и твоето завръщане.

Ела!
Освен децата ни и аз
те чака
куп бельо изпрано.

СТИХОТВОРЕНИЕ ПО ПОВОД

Обичам стиховете, писани по повод.

Мимолетния им аромат,
ослепителните багри в атмосферата.

Техните искрени думи,
неподправенете им въздишки
и истнските писъци.

Нощните водопади,
брокатните луни
и куловите концерти
обичам в тях най-много.

Когато падне здрач в квартала ни,
аз оглеждам
апартамента ни под наем
и отивам на пръсти в спалнята
да си легна до тебе.

Защото обичам стиховете по повод.

Внезапните им думи,
неудържимите им звуци,
неочакиваните писъци.

LE POÉME DE LUXE

След разходката из формалистичната френска градина
следа английският парк.

После няколко минути преди обеди
в бароковия замък
на рококовата маца с телефон Тесла
с писалка Sunpearl
пиша на гърба на указателя на чешките писатели
словашко стихотворение.

Зад прозорците от втората половина на 18-ия век
по асфалтовото шосе свирят гумите на бързите абтомобили
и конски впряг тъпче на място.

EXEGI MONUMENTUM

Изпитвам ужас аз от скромността
на забогатяващи и на поети.

Обичам аз покорството на тези,
които си издигат паметници
или поне гаражи си строят.

EX OFFO

Всеки ден вземам в ръка перото,
страхувайки се, че е съвсем напразно.
Над листа се съгъстват облаците
на служебните задължения
като тежки непрогледни завеси.

Настъпва окончателно,
от неоните осветена,
канцеларска тъма.
Не виждам в нея нищо от този живот,
освен евтините държавни мебели,
различните лица на колегите
и вечно едни и същите стрехи на съседските къщи.
И към това
къс небе,
нечия лична саксия
и телефон, който привидно ни свързва със света.
Ние обаче много добре знаем,
че ни свързва само с други канцеларии.
Трябва да се отбележи,
че и това става само когато не е развален.
Което отдавна не ни се е случвало вече.

Не виждаме нищо
и нищо не знаем.
На знаем нищо за това,
че на двевната светлина
излизат на повърхността настойчиви нови извори,
от всички отверстия на земята
избликва загадъчна вода.
Чиста и справедлива,
измерваща времето
и останалите измерения на живота,
умолително търсеца пътечки за връщане към земята.

От небето внезапно се спускат птици,
самолети, комети и други небесни тела.
В галериите падат картините от стените

и скулптурите от пиедесталите.
Нещо става.
Нещо започва.

Със синьо мастило
отбелязвам своя пулс,
броя на мъртвите, степента на нанесените вреди,
междуградските телефони и прекъснатото работно време.

Знам, че това стихотворение ще получи като награда
или ще го отработя в почивния ден
с предварителното съгласие на работодателя.

ФИЛМОВ СПОМЕН НОМЕР ДВЕ

В полунощ
те прожектираха
днес за последен път
и отново с главата надолу
в салона на градския хотел.

Чистокръвната филмова публика
днес за последен път
повтори хипнотичния сън
под погледа на сребърния хоризонт
на напарфюмираната тъма.

ПЕШЕХОДЕЦЪТ С АБСОЛЮТНО ПРЕДИМСТВО

Да изживееш живота си
без кола.

Да си по-бавен от тролея.

Да си уморен.

Да закъсняваш.

Да не можеш да стигнеш града.

Да не можеш да стигнеш себе си.

Да си пешеходец.

Напълно и без остатък.

Да спазваш на предимството
съвършено небрежно.

НЕОТЛОЖНО СТИХОТВОРЕНИЕ

Непрекъснато ми се въртиш в ума
като онова неотложно стихотворение,
в което обръщам наопаки възгледите си за живота
и меня приемливите си представи за света.

Непрекъснато идваш
да електризираш
непоколебимото убеждение,
че човекът е независимо същество.
Така жибеем винаги и неотлъчно заедно,
далеко един от друг,
своя двуединен сън.
Вечно ми идваш наум,
когато ме откъсват от сън налитащите
теми, образи и картини на поезията.
И така научавам, че всички неща са
неотделими едно от друго,
точно както сме ние двамата.

Това е неотложното стихотворение,
с чиято поанта ме принуждаваш да замълча
като тайнство,
в което няма място за други
и което ще мине абсолютно без думи
и без други свидетели.

СПОМНЯНЕ

От време на време си спомням
за тристакилометровото пътуване
с такси от столицата,
за почти забравената командировка
осъществена заедно със съпругата
на нашия пръв космонавт.

Не преставам да си задавам глупавия въпрос:
Какъв скрит смисъл има
този случаен спомен?

Осталните се питат само за това
колко е струвало пътуването с такси
и кой го е платил.

Не знам.

ХРИЗАНТЕМАТИКА

В пишещата машина
и печатарската челюст
умират стиховете,
в които е бушувала,
неукротима и високомерна,
синята кръв
на благородното мастило.

БАГРИ

Багрите не могат да дишат
една без друга.

Любовта на цветовете е безмилостна,
безогледна и груба.
Всичко и всички изгаря.
Любовта на багрите е страшно скъпа.
Струва ни страшно много.

Цветовете.

Може би в тяхното съществуване
пребивава безсмъртието.

Те не могат един без друг.
Пъстри и великолепни,
скъпоценни и възвишени,
славни и целомъдрени
горди и превъзходни
цветовете на сходността.

В СИНЬО

От ранна утрин си губим времето в синьо,
на което му липсва границата между вода и небе.

В синьото,

в което се кръстосват плавателните пътища на скъпите риби
със самолетните пътища на пътиците.

В синьото, в което бавният ход на параходите
се пресича от блестящите корпуси на самолети.

В синьото,

в което със силата на волята
ни хвърля обратно на плажа
заедно с останалите предмети в повече,
заедно с мъртвите тела на рибите, раците и медузите,
заедно с парчетата водни растения,
с дребните камъчета
и капачките от кока-кола,
заедно със смачканите хартийки,
затворени в бутилки от приятни напитки.

Четем все наново

и от всички страни

писмата без писмена,

идеално изблени от животворното слънце,

което знае добре кому да даде или не възможност.

Четем писмата без писмена

и замразни ги разбираме.

Четем писмата без писмена,

изплакати от разпнените вълни,

от които произхождат животът,

звукът, цветовете, богините.

Потомките на богините днес обитават

безконечните ривиери по целия свят.

Показват голотата си

и божествените моторни лодки, коли, плажове, апартаменти,

музика, филми

и преди всичко божествените мъже.

При павилиончето за сладолед

се влюбих безумно за стотен път в една от тях.
Не е толкова важно това,
но тя беше тази,
с която ме свързват няколко преживявания, няколко спомена
и няколко ни деца.
Влюбих се в нея толкова силно
и безгранично.

От павилиончето за сладолед
ни се усмихваха голи плакатни момичета
и портретът на държавника
в бяла адмиралска униформа
на син фон,
който точно така добре би могъл да бъде и от вода или небе
и в който точно така добре биха могли да се движат
атомни подводници и свръхзвукови самолети,
неоновии риви и птици с цветове на дъга.

MOLTO ADAGIO

Стари хора се местят в нова квартира.
Бавно и безмоторно,
не по своя воля,
без чужда помощ.
Непохватно пренасят своите стари мебели,
допотопните свои възгледи,
необезщетените си болки в ставите.

С треперещи части на тялото
търсят напразно шалтера
по непознатите стени
на новото жилище.
Не успяват да запалят осветлението
в сумрака на самотата и незнанието.

Всички думи, които си спомнят,
изговарят бавно и трудно.
Нищо не им говорят вече
техните собствени думи.
Не ги разбират.
Вече не помнят за какво служат.
Нищо не им напомнят.

На тях. Уважаваните и почитани личности,
заслужаващи благодарност и почит.

Стари хора се местят в нова квартира.
Дълго и непохватно,
непреднамерно
и съвсем сами.
Тромаво местят своите стари мебели,
надживените възгледи
и досадните болки в ставите.

Настойчиво и неприятно
се докосват до нас
със треперещите си крайници.
Угнетяващо ни хващат за гърлото.

Стари хора се преместват
в нас.
Малко по малко и непохватно,
щат-не щат
и със собствени сили.
Местят напрегато застарелите си мебели,
възгледите си употребени
и болящите стави.
И останните неща,
които са вече свръхзаслужили.

Незабелязано и неотклонно
ставаме уважавани и почитани личности,
заслужаващи благодарност и почит.

Упорито и угнетяващо
продължаваме в битието,
плавно се движим в последователността
на събитията
като стрелки на часовник.

Със склонени надолу
глави
сме готови да отблъснем времето.

А над нас
неразбиращо зее
синият свод, в който вятърът
прегрупира блестящите огледала на паметта.

ДЪРВО В ПЪРВО ЛИЦЕ ЕДИНСТВЕНО ЧИСЛО

Веднъж привечер
дървото осъзна:
само за себе си дърво съм.

Мисля - значи съм дърво.
Дърво - равнодушно към себе си.
Дърво - тъжно и работоспособно.
Дърво - на всичкото отгоре излишно.
Дърво като дърво.
Дърво - пристрастно към идеи.
Дърво - умиращо изправено
и след матура.
Дърво с диплома в аванс,
и влюбено, и въртоглаво.

Така дървото се сънуваше дърво.
Така дървото оттогава
вампирияса, откачи.
Дърво съвсем готово.

С ВАС СЪМ

Това съм целият аз –
висок 180,
мерки 108-83-107,
тегло 73,
пет военни звания
и още повече цивилни,
коси тъмни, очи зелени,
роден по време
на унгарското въстание,
свенлив и покръстен,
женен с три деца.
Не плямпам английски,
но съм световен.

Изпращайте ми възторжени писма,
поздравии и подаръци,
картини и книги,
скулптури и сланина,
алкохол и цветя.
Подпомагайте своя поет,
който се държи с вас
като идиот.
Пишете ми
на моя европейски адрес –
Словакия.

Звънете ми
всички, които ме обичате,
които не можете без мен да живеете,
или поне да умрете...

Звънете на номер 314 212,
моят телефонен автомат
отгваря всеки ден 24 часа.
Не се срамувайте за своите чувства.
Бог гледа към вас –
направете най-после някаква глупост.
Прехвърлете нещо на моето конто

SŠS 3478228.

Преведете на моята чиста сметка
своите мръсни пари,
ще ги пера цели дни и нощи.
Можете да бъдете сигурни,
че ще ги излентяйствам сам
за разлика от другите
доброделни сбирки
и други измами.

Чакам писмата ви,
душевните ви излияния
и отвратителните ви пари.
Знам,
сега всички
добри люде ще станат лоши,
лошите няма да станат добри.
Могат да си оскубят
рунтавите крака.

ОДА НА РАДОСТТА

Къде са стихответе стари
и за какво били са всъщност?
О, на кого ли бяха нужни?

В нас някъде
от тях остана
часовниковият заряд в Нюрнберг
и франкфуртското порно-кино,
и кока-колата срещу Мулен руж,
в марсилските витрини Ленин,
и изгледите избледнели
от Кот д'Азур,
откраднатите документи в Рим
и фотофилмите непроявени
на кулата наведена на Пиза,
или оная флорентинска нощ
педерасите болонски,
и гълъбите рано в шест часа
върху площад Сан Марко,
гримираната митничарка
във влака от Виена
до Девинското Ново Село.

Къде са стихответе стари?
Тях никой няма да напише вече.
Те никому не бяха нужни.

В Европа спряха тока изведнъж.
Настана мрак, какъвто бил е
преди откриване на светлината.
По памет ходим вече
върху плафона на дома ни.
Насън децата ни се смеят.

Пред оня вход заникъде
билетите ни за живота
ще ни върнат,
а струваше си да живеем,

макар и да не струва много.

Смъртта не се заплаща само.

НЕИЗПРАТЕНА ТЕЛЕГРАМА

В мен започват
малко сини коледи
В стаята хотелска пада като сняг
аромат мъгли – твоят
отдалечен парфюм.
Тялото слабее,
докато растат у нас цените
на нощните ни телефони,
на личните земетресения вълните
и границите на океаните в кръвта
по кривата на опустелите крайбрежия.

ГОЛЯМОТО ПОЧИСТВАНЕ

Кърпите за лице са тук,
което сигурно ще ни надживее.

Ризите ще напомнят за нас.

Костюмите и палтата
ще останат след нас.

Толкова много неща,
към които ще се прибави
само прахът,
в който ще се превърнем.

НОКТЮРНО ЗА ДИАБЕТ

На небето се появяват
диакритични знамения
на безсмъртния Диа.
Все кръстосват в нас
диалозите на диабетиците.

О, божествена Диано,
съхрани нашите диагнози.

Съхрани ги в нас диапозитивно
и ни направи диаметрални.
Диаграмите на тъгата
и диамантовите диадеми
поставяме към твоите диагонали.
Ах, диалектика на диалекарите.
В календарите си записваме
своя последен час в срока
на нашата посмъртна диаспора.
За да не забравим да умрем
и да се разпилеем например.

СЪН ОТ СЪКЛО

В узчезващия блясък
на пражкия хотел "Алкрон"
те наблюдавам спяща
в дъното на огледалото.
Жасминовият полъх
разнася твоите видения,
шума на твоите копнения.

Всички радиостанции излъчват
ударите на сърцето ти.
В слушалките на всички телефони
се чува твоят дъх.
Предават в прякото предаване
от огледалото в хотел "Алкрон"
спящото ти лице.

Аз съм телевизионната камера
на стъкления ти сън. Сънувам
твоите кристални сънища.

Перлено-бисерно в мене ръмиш.
Твоята голота се притулва
в мъглата на хотелските завеси,
които аз напразно се стремя да духна
с последния си дъх преди заспиване.

Късно е.

Летящите влюбени
нежно загасват
вечерния столичен град.

Танцуващата двойка
от теменужените неони
избликва сънно
на тъмносиньото небе.

Дипломатите,

ушити от сатен,
изфирясват като сапунени балончета,
напускат оперните представления
и залите концертни, и приемите
и в лимузините,
конструирани от въздух,
мрак и трепкане на звезди,
отлитат като някакви монети
към държавните легла
в полумрака на посолствата.

Край на градинските увеселения.
Цъфтящите дървета
пият от фонтаните.

По площадите,
без стеснение и без помръдване,
се лубят статуите
от всички времена,
от всичките течения
и големини.

Неуморните таксите, колите
на бърза помощ и патрулните коли
се смъкват във реките,
от които рибите изплашени
сирените си пускат за тревога
и запалват фаровете цветни
на страха.

На улиците празни се възнасят
закъсняващи летящи кораби,
пълни с вибрации на светлини
и се нареждат
в свободните витрини.

Късно е.

От най-високите етажи на небето
свободно, продължително,

мъждукащите лампички се спускат.
Проблясва фосфор по крилете
на нощни пеперуди.
Отдалеч се чува
как хиляди усамотени кули
поемат
полунощния пиринчен въздух.

А аз тъй много бих желал
да те сънувам също.

ЧЕТИРИТЕ ПОСЛЕДНИ ТАКТА ТИШИНА

Мръква се в залите за ревюта,
в карминените очи на балерините,
в централното пропадане
на монументалните бюстове,
в снеженето на щраусовите пера.
Заесенява дълбоко в дърветата,
в саксиите
и ботаническите градини.

Угасват последните прозорци
на министерствата, построени
с декоративни средства, телефонни жици
и платежни сметки.
Есенни листи –
на строги тайни досиета –
предлага вятърът
в случайните ръце
на нощни пешеходци.
В градините стоят
разчувствани влюбовни двойки,
до зъби въоръжени
със скорострелни сантименти
от четирийсет и пета.

Неумолимо просветлява после.
Над страници на вестници
жарки отпечатьци на сънища свистят
при допира със ледения въздух.
Статисти вдъхновени разиграват
тогава главните си роли
и режисьор безпомощен
с лице във длани
с предпазители спуснати в главата
повтаря до подивяване
четириТЕ последни такта тишина.

ПРИНУДИТЕЛНО КАЦАНЕ В КОСИТЕ ТИ

Летящите тела си въобразяват,
че са нещо повече от корабите,
но високомерието предхожда крах.

Тъгата от победа
е непоносима.

Във здрача на косите ти
блестят сияещи отломки
от въздухоплавателни тела
и в дъното на твоите очи
се спускат трепкащи загадки.

Без думи
– като усмивка в твоите устни
очаквам своята възможност.

ПРЕЛЕТНИ АНГЕЛИ

И накрая
ще бъде словото
и у когото ще бъде,
той ще го има последен.

Доготава вятърът
ще носи заразни слухове
на абсолютните души,
освободени от съдържание
на алкохол, въздух, земя
и други нечисти неща.

Жените – тези прелетни ангели,
оставяйки наследство от огън и вода,
ще изтърпяват търпеливо
онази тежест на въздишките,
охлаждани от хладните мъже.

И накрая
ще бъде началото.

ОГЛЕДАЛА ПОДИР ЗДРАЧАВАНЕ

Някъде се насвятка,
сякаш в мене проблесна
оня мъглив спомен
от сътворението на света.
Ухаеше на цветя,
чиито листа
се сипеха като сняг върху телата ни
за завист и злост на всички видове
комунални служби.
Твоите очи напук на всички директиви
своеволно блестяха в тъмата
сякаш оглежда мъждивата светлина
на незабележими екстази в небето.
Опияняващо ме освобождаваше от чувството,
че ясното сияние е
в противоречие със закона
и борбата против алкохолизма
и токсикоманиите.

От теб съм
опиянен незаконно завинаги.
И досега ме задържаш дъха с копнение
в най-неудобните мигове.
Избухваш в мене
като вносно взривяващо средство,
освобождаващо енергията
на овощните семена.

Пулсираш в жилите ми
настойчиво като остро слънце.
От постоянното нарушаване
на транспортните предписания
нас вечно ще ни разобличава
негаснещият пожар на моята кръв
в свързаните огледала
на твоите очи.

ЗА КАКЪВ ДЯВОЛ СА НИ СЪПРУГИТЕ

За да подържат огъня
във вътрешните ни хладилници,
за да гасят пламтящите ни глави,
за да обгаряме
на техните пламенни погледи,
задържайки нашите демони,
дали ни смисъл с Голем,
за да има кой да заземи
мълниите на нашите високомерия
и масовото унищожение.

Затова са ни нужни
- по-близки от ризи,
закърфичени с нас
в едно, единствено едно,
от което непреодолимо
и неодолимо зависим.

ТЕАТЪР ЖИВОТ

Все играем в театъра Живот
и живота си играем с вас.
Хрумне ли ви нещо тук под този свод,
облечете клоунските дрехи с нас.

Маха ни с махалото си всеки ден –
във калта изтича сякаш той.
Ти е топъл, ти е като студ студен –
толкова различен, боже мой.

Времето е нашият стакан налят,
стига до върха и се тресе.
Ние сме животът в този странен свят,
търсим в себе си човека все.

Кръпки по завесата и кръпки в нас,
докато ни каже мат смъртта.
Въпреки това си струва даже час
повече да бъдеш жив в света.

Сцената ни вечно огледало е.
Времето е главният артист.
Ако после с нещичко ви привлече,
времената стари ще изкарате на бис.

Наемете си запазения стол.
О, живота изучете ред по ред.
Ако би е тежък като зъбобол,
просто си върнете вашия билет.

ТИШИНА

Затвори прозорците, вратите,
слушай дълго гробна тишина.
Затвори прозорците, устата,
всичко ще научиш от съня.

Нито слово, нито музика,
Нито звук, нито звън.
Само мъртво тихо, тишината
само пуска корен в твоя сън.

Зад гърба ми крачи тихо
все по-дълго сянката след мен.
Искаш ли, или не искаш,
тя те следва всеки божи ден.

Нямо тихо, глухо тихо,
тихо, скрито в твоя пистолет.
Преди буря, после подир нея
като в църква тихо е навред.

Нищото и тихото са неразделни,
като двойка в този свят вървят.
Празен град и никой никъде
и от себе си страхува се страхът.

Сетните три такта тишина
се повтарят винаги от "а" до "я".
Дози тази песен не се чува.
Нали никога не е била.

ОДА ЗА ШЕСТОТО ЧУВСТВО

Рекламата – това е открит бой.
Или боювай, или се бой!
По-хубавият случай е твой, или мой?
Разчитай винаги на патрона свой.

Словото става олово - пали!
С рекламното слово върби напред.
Книжен бой е това – кой може да се бои?
Само като домоседа – поет.

Всяко чувство обаче трябва да се премери,
шием всичко по мярка.
(Когато кампанията има нова премиера,
трябва чувството да бъде с мярка.)

В ушите ни пеят сладки акорди,
рекламата чупи рекорди,
очите ни се радват на билборди
и всичко, всичко се връща във форди.

Рекламата – това е просто чувство.
Мисля, че е шестото чувство. Нали
само чувството за мисълта на клиента
той винаги ще ни я сподели.

ПО-МЪДРИЯТ ЗА ТВОЯТА СМЪРТ

На Мирослав Валек

Корените се впиват в пръстта като ковчези,
оперни певци
звукоподдръжателно заекват на сцената,
бурята гони вълни по калния бряг.

Всичко това е на пръв поглед само
след забраната за откриването на Америка.

На дъното на душата си
всеки спасява своя Титаник.

Нощното небе се изсипва върху земята
като блестящ сняг.

Мъртвите остават завинаги с нас,
неми като нашето угризение.

ПОСЛЕДЕН КОНЯК В МОНАКО

През лятото моето тяло беше влязло
в твоето тяло
цялото, без душата.

В твойте очи –
блестящи ролс-ройси,
паркирали леко
край оня нощен фонтан.

От сган на сган,
за мене бе още по-тежко.

От ден на ден
се вливам в нощта.

А твоята окрилена женственост
като набожност
ме вдига нагоре.

Радио Монте Карло
капка по капка излъчва
бисерна музика,
неразличима
от лунната светлина,
блестящия дъжд
и примамния прилив.

Така кръжеше постоянно в мене
твоят летящ хеликоптер.

Заедно излитаме
към въздушните замъци
и отдавна забравените сънища.

Понеже обичаме Брамс,
възхищаваме се от Едмон дьо Ротшилд
и обожаваме всички Рокфелеровци.

Knowledge is the best power.

Вятърът загасва казината осветени.

На ъгъла на Републиканската национална банка
в Ню Йорк при гранд хотел Ермитаж,
недалеко от Арабска банкова корпорация
ти пиша милионерски стихове,
капитоли и капитали.

Драснат като запалка
се качвам
в трамвай с безкраен номер.

Да се държим един за друг,
докато не ни убият.

Служебна мравка
двоядух човек
и двустаен пес.

Сметка на светите средства.

Във Фонтевией –
в Сен Жан,
на Кап дю Фера
се моля за вечен живот
на всички президенти.

Руснаци в лимузини,
руснаци на плажа,
руснаци в бар Микеланджело, руснаци,
попийващи остатъка от хладното лято.

Идва есен
и с нея ще започне отново историята.

Дърветата
са всеки път по-безнадеждно вращаващи
в облаците.

Вече не остана тук
нито дума върху дума,
нито камък върху камък,
нито мъж върху жена.

Кактусови актове
в Жарден Екзотик.

Пушачки и швейцарки
в кафе Париж.

Всички, които сте съвсем невинни,
търговци с ценни идеи,
поети за износ,
знаменити алкохолици,
обичам равносметките на вашите приходи.
О, свети Гинсбърг,
божествен Ферлингети,
безсмъртен Корсо,
вечен Валек
и луксозен Христос.

Наш възвишен пулт на личностите.

Реномирани автори
трябва да се обновят.

Коремът ми се обръща в гроба.
Трещи във всичките ми души.

Разпусни си
в своята влажна вътрешност
инстантната поезия
на моята мъжественост.

BON SOIR, MON PARIS

Ако, любов и днес не ми провървиш,
вината ще бъде наистина на Париж.

Падат звезди и чертаят нежни черти,
до небето се вдига парфюмът Soir de Paris.

Тъй както гори Айфеловата кула, гориш,
докато гасне в мене нощен Париж.

Около устните ми досущ
кръжи червена като руж
балерина от Мулен Руж.

Чезнеш от очите ми, като дим димиш
ты, мой недоловим, мой неуловим Париж.

В марихуанов сън ти се погубваш, рушиш,
а въвн диша цял разцъфтяващ Париж.

Woo-doo ще бъде в това, а ти ще вървиш
и ще пръскат във въздуха парфюм Нощта на Париж.

Три дни тайно със тебе веднъж съм бил
в изложба Mondial de l'automobile.

когато зад стъклата вали и тъжно плаче Париж.

Вълнува ме, като бар осветен гори
този мамещ парфюм Soir de Paris.

Вярвам, че няма да откажеш да ме плениш,
любов, бъди вечна, вечна като Париж.

Каня всички музи от моя парижски тефтер
на кафе близо до École Militaire.

С по-рядък от най-ценния дар ще ме дари,
великолепният парфюм Soir de Paris.

Чувствам под похлупака какво си вариш,
нощ пълна с ухания, красива като Париж.

Искам да ми бъдеш винаги, винаги верна
като фантазиата на Жул Верна.

Чета в тебе, любов, като в съновник висш.
О, непостижим, неразгадаем Нощта на Париж.

Слушам как като музика ми звучи,
така настоятелно както *Soir de Paris*.

УРА, ГОРИ!

или

ЧЕТИРИ МИЛИОНА ЗА УБИЙСТВОТО НА ПОЕТА

(откъси)

1.

По обществените сгради
и обществените домове
плющят знамена във въздуха
и успоредно с тях и простряно пране.

В кафенетата до прегракване
свирят провлачени химни за родния край,
които никога не са съществували,
и други парцаливи мелодии.

Рентгеновите снимки
на радиоактивните съвести
правим ad acta.

От няколкогодишна емиграция
се връща загубената памет
на моето тяло.

Подготвени
за заключително ръкостискане,
чувстваме как отива към финал
и поредния преходех мир.

2.

Сезони на поетите,
поръчкови критици
и кафеджийски надничари
разтварят в утринното си кафе
карираните си бележници и ризи
с надеждата
за по-рационални средства за подслаждане.

Заедно с работното време
и другите активи на народната банка
плуваме с надежда занякъде,
пречи ни само периодичното отдръпване
на словашките поети
към задморските зоологически градини.

3.

Превъзпитателните концерти
се оказаха слабо въздействащи
при преодоляване на растежа
на цените, дълговете и децата.

Не сме съгласни с кока-
колаборацията с пепси-колажите.

4.

След падането на ангела
от дванайсетия етаж
свободното падане
стана олимпийска дисциплина.
Развитието на ракетопланите минава
на принципа на ангела
като хеликоптер.
Ангелските бертолети
с въздушна движеща сила
стартират от територията на глухарчетата.

Задълбочаване чак до подкопаване
на мярката на апогея.

Да се придвижим оттук,
на това място
няма как да променим света.

Скоро ще ни присъдят
Нобелова награда за война,
а нашите поетични черва
ще усползват за колбаси.

5.

Думите не понасят послушанието.

Стихотворението се спуква
и от него излиза сценарий за видеоклип.

Поезията се измъква от думите.
Защитава се от тях.

Бунтът срещу смъртта
става следобед на крайбрежието –
в случай на лошо време
се осъществява в клуба на пенсионера.

Хванете Бодлер
жив или мъртъв.

6.

Странни поети в спортни костюми
превърщаме в стихове
без основание и до омръзване
фотографии от детството
и от друпи годишни времена.
Пием силно черно кафе
без захар и вряло.
Къде се дянаха
двойните лирични герои,
удостоени с отличия за служба на насладите?
Техните съвещателни и подсъвещателни органи?
Вече пак заседавам
по окръжните конференции
на износителите на поезия.
Очароват Хелените и с удивление
завършват накрая.

7.

Жена и мъж на квадрат са почту трима.
Най-домашното животно
е свадливката.
Песенният текстил поевтинява.

Рационализираме полет
на концертни криле.
Гласуваме за Смехотворко
и седемте джуджета.

Още недоизпадали листата
от уличните дървета
и бече ни затрупва сняг.
Угнетен като негър през зима,
пускам веднага хеви-метъл,
монументален ментол,
амин ементал.

8.

Изход на север –
вход на юг,
преодоляваме
триезичната легитимация
с триезичната фотография.

Тук живял, потънал в жал,
този наемател на света
в континенталния климат
на умерено милитаризираната зона.

И къде му е родината?

Във изкуствена материя
влиза и изкуственият дух.

9.

Изгасете водата.
Запалете газта.

Нека да могат
да умрат безсмъртните автори
на телевизионни сериали.
Издръжте минутка без звук –
за вечна памет.

Строго невидим
е третото състояние на мъжа.
Всички сме осъдени
само до живот.
След това ще ни амнистират.

10.

На дъното прозрачните езера
проблясват камбани.
Акробатичното птиче войнство
прорязва леко
дневната светлина.
Падат пластове
на сладкото безветрие.

И щом притъмнее,
се чува искренето на звезди,
тежките тонове парфюми,
мигащите светлинки
на момичешко дишане.

Ах, Словакийо в целофан,
в опаковане на подаръци
с добавка
и във витрините на Кореком.

In medias res publica.
Да живее сперманентната революция.

Грешката на сътворението не може да се поправи.

11.

Хуморът изопачен
близа в лавровите листи
на главата на поета,
който острожно бди
над лаврите.

А стрелките на часовниците
и пипалцата на насекомите
предизвикват сняг във нас.

И това е крахът на нормализацията.
И това са тези къщи на прозорците
и дърветата на клоните,
птиците на перушината,
всичко за нищото,
нищото за всичкото.

12.

На юг лежи сърцето ми,
на север
е главата ми.

О, нека въздухът да ни е лек,
земята равна и водата наклонена.

13.

Торпедата ще експлодират
в замръзналата кръв.
Под нейната повърхност се открива
съзаклятието срещу любовта.
Във пролетната атмосфера
поставяме капан за себе си.

Обсебва ни любов
от първото докосване
и с бързината на стрелата
земя – въздух – вода – огън.
От шпионажа изтощени,
с разпуснати коси

се изпаряваме нечуто,
подобно сенки на подметки гумени.

А ти подобно музика
ръмиш във мрака.

Загадъчна като връзка
на шия на обесен
посочваш там, където
съм вперил аз напразно поглед.

Неразбираема
като тринайсетата стая
в двустайния държавен дом.
Наистина един ден всичко
ще обясниш и ще запомниш.

Ах, пламъчето в самотата тъмна
расте.
Ура, гори!
Човекът е на границата
на своите възможности.

Ура.
Гори.

Съдържание

КОНЦЕРТ	4
НА ЛИНИЯТА МЪЖ – ЖЕНА И ОБРАТНО	5
НОЩНА ВРЪЗКА	6
ЖРЕБИЙ СРЕЩУ ПРАВДОПОДОБНОСТТА	7
ЛЯТО	8
МИГ ПРЕДИ ДОКОСВАНЕ	9
ОТ СВОЯ КРАЙ	10
НА ТЕБЕ	11
ОТВЛИЧАНЕ	12
VIVACE MA NON SOLTANTO COSI	13
НАМЕСА	14
ПИАНО	15
ВЕДНЪЖ	16
С ПОЗВОЛЕНИЕ	17
НАТЮРМОРТ В ПЕПЕЛНИК	18
СЪПРУЖЕСТВО	19
СЛОВО	20
БЕЗ ДУМИ	21
ЛОШ НАВИК	22
САМО ЗА ТЕБЕ	23
ПРЕЖДЕВРЕМЕННО	24
НА МАСАТА	25
РАЗСЪМВАНЕ	26
ДОМ	27
ВЪРТЕНЕ В КРЪГ	28
ОГЛЕДАЛО В КРАЯ НА ЛЯТОТО	29
СТИХОТВОРЕНИЕ ПО ПОВОД	31
LE ROÉME DE LUXE	32
EXEGI MONUMENTUM	33
EX OFFO	34
ФИЛМОВ СПОМЕН НОМЕР ДВЕ	36
ПЕШЕХОДЕЦЪТ С АБСОЛЮТНО ПРЕДИМСТВО	37
НЕОТЛОЖНО СТИХОТВОРЕНИЕ	38
СПОМНЯНЕ	39
ХРИЗАНТЕМАТИКА	40
БАГРИ	41
В СИНЬО	42
MOLTO ADAGIO	44

ДЪРВО В ПЪРВО ЛИЦЕ ЕДИНСТВЕНО ЧИСЛО	46
С ВАС СЪМ	47
ОДА НА РАДОСТТА	49
НЕИЗПРАТЕНА ТЕЛЕГРАМА	51
ГОЛЯМОТО ПОЧИСТВАНЕ	52
НОКТЮРНО ЗА ДИАБЕТ	53
СЪН ОТ СЪКЛО	54
ЧЕТИРИТЕ ПОСЛЕДНИ ТАКТА ТИШИНА	57
ПРИНУДИТЕЛНО КАЦАНЕ В КОСИТЕ ТИ	58
ПРЕЛЕТНИ АНГЕЛИ	59
ОГЛЕДАЛА ПОДИР ЗДРАЧАВАНЕ	60
ЗА КАКЪВ ДЯВОЛ СА НИ СЪПРУГИТЕ	61
ТЕАТЪР ЖИВОТ	62
ТИШИНА	63
ОДА ЗА ШЕСТОТО ЧУВСТВО	64
ПО-МЪДРИЯТ ЗА ТВОЯТА СМЪРТ	65
ПОСЛЕДЕН КОНЯК В МОНАКО	66
VON SOIR, MON PARIS	69
УРА, ГОРИ! или	
ЧЕТИРИ МИЛИОНА ЗА УБИЙСТВОТО НА ПОЕТА	71

Павол Яник

Театър Живот
Стихотворения

Първо издание
Преводач Вътьо Раковски
Редактор Асен Милчеб
Художник Костадинка Миладинова
Предпечат Кристина Йонева
Печатница Априком
Формат 70/100/18
Узнателство БЕЗСМЪРТНИ МИСЛИ
София, 2003

ПАВОЛ ЯНИК (1956) е издал до сега стихосбирки "Недостовърни известия" (1981), "Огледало в края на лятото" (1984), "Довиждане в множествено число" (1985), "Ура, гори!" (1991), "Някой като бог" (1998), "Да бъде твоят аромат" (2002), книгите с афоризми "Доброто предателство, по-чисто и от злато" (1996), "Гредна точка" (1999), "Пес горее без..." (2000).

Автор е на книга за живота и делото на филмовия режисьор Владимир Бахна (1986) и книга с ексклузивни разговори с генерал Лоренц "Дешифриран свят" (2000). Автор е и на театрални, радио а телевизионни пиеси.

Новото вероизповедание на рекламата, която е била голяма школа за хашия автор, донася нови чудеса: "през сините прозорци (на мокрите очи за миг поне) можеш да надникнеш в рая". Приветливо мами, подхвърля перлите на сънищата, на тайнствата, при това намигайки като скрит режисьор...

Щефан Моравчик

Най-после установих, че жонгльорските угри на Яник апокалиптичните образи са сериозно послание и сурова присъда на модерния свят без шанц и перспективи.

Доц. д-р Йозеф Мелихер

Понеже Павол Яник умее да обезпокоява думите, умее да обезпокоява и себе си. После естествено олекотява много от стихотворенията си, играе си със значението на думата, развива небивали вариации. Знае, че в пространството на стихотворението решаващи са словото и словните връзки, предлага ги на читателя: изненадващо, мило, дори великолепно. Неговата поезия хваща...

Доц. д-р Михал Отченаш

ИК БЕЗСМЪРТНИ МИСЛИ
LIVING THOUGHTS LIBRARY
София, 2003